

TAUPIAC, Jacme (2004): *L'occitan escrich*. Montalbà: Institut d'Estudis Occitans.

Alguns es van dedicar a aplicar la reforma d'Alibèrt a tots els dominis dialectals. D'altres a anar a la recerca d'una varietat estàndard i d'uns models regionals. I encara n'hi va haver uns quants, com l'infatigable i dinàmic Jacme Taupiac, que van destinar els seus esforços a revisar certs aspectes de la codificació alibertina, per flexibilitzar-ne algunes tries massa encarcarades o poc operatives, o bé simplement per millorar-ne algunes seleccions.

Jacme Taupiac, format a Tolosa amb noms insignes de la lingüística occitana com Josèp Salvat o el gran dialectòleg Jean Séguy, és autor d'una producció notable (per dimensions i per qualitat), que acostuma de ser reportada en les primeres pàgines de qualsevol dels seus volums. Hi ha obres seues que no només coneixen els especialistes, sinó el conjunt de l'occitanisme, com el *Diccionari de mila mots* o l'útil *Pichon diccionari* bilingüe. No exagerem gens, per tant, si diem que Taupiac és una de les figures més populars de la lingüística occitana actual.

Aquest nou treball, *L'occitan escrich*, té molts punts en comú amb l'anterior llibre de Taupiac, *L'occitan modèrne*.¹ D'entrada, les mateixes dimensions, el mateix format i el mateix disseny interior i exterior, tot i que en la coberta abans hi havia una reproducció d'un tapís, i ara d'un manuscrit d'Alibèrt.² Comparteixen també el mateix editor, l'Institut d'Estudis Occitans (tot i que ara ja no és el *Sector de Lingüística*),³ i fins i tot el mateix prologuista, Felip Carbona, expresident de l'IEO en aquest nou treball, però encara president en l'anterior. Com *L'occitan modèrne*, *L'occitan escrich* té un títol senzill i directe que va acompanyat d'un llarg subtítol que ens informa del contingut del treball: *Anàlisi del principi fonològic e examèn de sas restriccions oportunas e inoportunas dins una escriptura alfabetica coma la de l'occitan*.⁴

El treball pot ser consumit per especialistes, però també és apte —és una cosa habitual en les obres de Taupiac— per als profans en lingüística. L'autor ja es proposa d'explicar «lo mai pedagògicament possible» allò que exposa (9), i el registre que utilitza s'allunya de l'hermetisme propi dels tractats tècnics que es pensen que és el mateix qualitat i incomprendibilitat. Taupiac fins i tot dóna informacions que a un especialista li poden semblar supèrflues, però que deu agrair el lector que no es dedica a la filologia. Explica, per tant, que l'Associació Fonètica Internacional «a lo setè a Londres» (25), dóna detalls biogràfics de lingüistes com Fabra o Séguy (21), o fins i tot comenta el funcionament dels «parelhs minimalis» en fonologia (26). El volum té, a més a més, un *Glossari lingüistic* (171-178) i una secció que s'encarrega d'inventariar els símbols de l'AFI utilitzats (188-189).

Si no ens diguessin que el llibre és de Taupiac, ho sabríem per una sèrie d'elements que acostumen de ser presents en els treballs d'aquest lingüista lomanyol, la majoria dels quals no són precisament censurables. Hi ha, per exemple, una insistència habitual en la unitat lingüística occitanocatalana i en la convergència de les normes de les dues llengües occitanoromàniques.⁵ Hi ha una actitud poc hostil —per comparació a la d'altres alibertins— envers la grafia felibrenca i el Felibritge.⁶ També hi ha el mètode taupiacà que consisteix a llistar fragments o frases d'autors occitans per exemplificar o legitimar algunes tries lingüístiques. Afegim-hi, a tot això, l'autocentrament i la manca de sucursalisme, ja que la cosmovisió de Taupiac (que no només coneix perfectament la llengua bessona de l'occità, sinó l'espanyol) no comença ni s'acaba a París. Taupiac es refereix a la «tradicion nacionala occitana» (31-32),⁷ i fins i tot tradueix a l'occità els sin-

1. TAUPIAC, Jacme (2001): *L'occitan modèrne*. Montalbà: Institut d'Estudis Occitans-Sector de Lingüística.

2. El manuscrit és interessant per l'accentuació (encara s'hi apliquen les normes de 1935, perquè el text és segurament de l'any 1940), i per algun altre detall gràfic (*descanviar* i encara no *descambiar*), però també perquè Alibèrt hi comenta la funció connotativa i simbòlica de qualsevol llengua. Taupiac transcriu i situa aquest fragment en l'interior del llibre (6).

3. El llibre «es un estudi personal e non pas un document oficial de l'Institut d'Estudis Occitans» (9).

4. En *L'occitan modèrne* el subtítol era el següent: *Codificacion de l'-e final de supòrt, o «-e paragòic», en occitan estandard actual, a partir d'una anàlisi de l'occitan e del catalan de l'an mila a l'an dos mila e de la codificacion de Mistral, Fabra e Alibèrt, e ambe una lista de mots ancians e modèrnes*. Déu n'hi do.

5. En algunes frases (que, per cert, recorden algunes sentències històriques d'Alibèrt o Perbòsc) hi ha fins i tot un cert to panoccitanista: «En lingüística occitana, mas tres referéncias son Fabra, Alibèrt e Seguí» (21). Tot i això, Taupiac afirma: «Disèm pas que l'occitan e lo catalan son la meteissa lenga. [...] Mas disèm qu'occitan e catalan son de lengas bessonas que caduna fonciona gaireben coma s'èra un dialècte del meteis ensemble lingüistic» (147). En l'índex de mots i de matèries hi ha precisament el concepte «unitat occitano-catalana» (200).

6. Taupiac comenta que hi ha «doás nòrmas presentas sul terren: l'occitana e la mistralenca» (18; com si la mistralenca no fos occitana, tanmateix), i posa el sistema gràfic de Romanilha al mateix nivell que el d'Alibèrt. També diu: «Felibres e occitanistas, nos i fasèm despuèi 1854 [...] e 1945 [...] per far de nòstra lenga una de las lengas de cultura d'Euròpa. Lucham contra la glotofàgia francesa» (131). Hi hauria molts occitanistes que posarien en dubte que el Felibritge, si més no la seua cúpula durant una bona part del segle xx, hagi lluitat realment contra la substitució lingüística.

7. Tot i que després fa acrobàcies amb el contingut semàntic de *nacional* (145).

tagmes o citacions en francès. El volum és tot en llengua occitana. I això, que hauria de ser normal, és un mèrit en un país on la majoria de produccions que s'encarreguen de la llengua autòctona són únicament en francès.

Teòricament, el volum és el resultat d'un encàrrec de Claudi Molinièr, de l'associació *Lo Camèl* de Besièrs, que li va demanar «un desenat de paginas sus “la nòrma per nòstra lenga”» (9). Taupiac volia estudiar l'oposició entre l'etimologia i la fonètica en els sistemes gràfics occitans, cosa que no amaga altra cosa que l'oposició entre la grafia moderna i la felibrenca. Però en creure que «lo critèri fonamental d'una grafia plan codificada es sa fonologicitat» —heus aquí l'afer del subtítol— i no pas el component etimològic, es va adonar que no en tenia prou amb deu pàgines, i en va acabar escrivint «mai de doás cents».

Taupiac pensa que tot sistema gràfic, en comptes de basar-se en l'etimologia, ha de tenir com a fonament el *principi fonologic* (ha de ser un sistema de representacions fonemàtiques, doncs). Aquesta presumpta veritat universal s'exposa en el primer bloc de capítols (1-3), en el qual es defineix el marc teòric i es fa una típica *equiacion personala*. En el segon bloc (4-9) es repassen *restriccions oportunas del principi fonologic*, cosa que realment té com a resultat una mena d'inventari de criteris que cal tenir en compte en un procés de codificació. En el tercer (10-14) es parla de les *aplicacions oportunas del principi fonologic*, que són en veritat una repassada —amb propostes concretes— d'alguns aspectes conflictius de la normativa gràfica occitana: la polèmica accentuació; l'ús del guionet o de la dièresi en casos de lectura problemàtica; la utilització de *á* en formes com *páur*, *áulha* o *Cáurs* (per *paur*, *aulha* o *Caors*), i la presència de *-u-* per representar [w] intervocàlic en el gascó que no té *-[β]-* (<-B-, -V-). El quart bloc de capítols s'hauria d'encarregar d'estudiar *aspèctes istorics, psicologics e socials de la nòrma grafica*. Realment, però, el primer capítol d'aquesta secció flagella el sistema gràfic francès, i el segon inclou una mica de tot: una descripció dels «sièis pilars» de la grafia alibertina, l'inventari de les primeres *preconizacions* de 1997 del Conselh de la Lengua Occitana (CLO), algunes explicacions sobre les reformes gràfiques en unes quantes llengües (espanyol, francès, alemany) o sobre l'existència d'institucions normatives, a més d'alguns comentaris recapituladoris i un resum final de les propostes gràfiques del tercer bloc. Després de setze capítols hi ha una breu secció dedicada a justificar la representació *escriptura* en occità (i no *escritura*, 169-170), i el *Glossari lingüistic* que ja hem esmentat, on es repassen alguns termes que han fet una certa fortuna en la (socio)lingüística occitana, o que plauen a Taupiac (com *lingüia* o *claus de correspondència*, o bé el conegut *diasistèma*, que aquí és *dia-sistèma*). Després de la bibliografia, hi ha els símbols de l'AFI i l'índex de mots i de matèries: *Lista alfabetica dels mots estudiats e dels tèrmes tecnicos de lingüistica emplegats dins lo libre*.

Hi ha informacions dialectològiques⁸ o comentaris sobre alguns episodis de la història de la normativa occitana⁹ per tot el llibre, que pot digerir fàcilment qui no estigui familiaritzat amb l'occità. Però tot això són només complements dels tres grans afers dels treball, que coincideixen amb els tres primers blocs de capítols del volum: la *fonologicitat* de la grafia, l'establiment d'uns criteris raonables a l'hora de fer seleccions (*restriccions del principi fonologic*) i la modificació d'algunes lleis alibertines (*aplicacions*). La defensa de la *fonologicitat* gràfica i l'esquema del volum potser parteixen d'un passatge d'un treball de Jesús Mosterín (un «profeta», un «esperit brillant» i fins un «lingüista», 16), reproduït per Taupiac (142-143):

8. Per exemple, en el vuitè capítol: desaparició de consonants finals en provençal (55), aspiració en gascó (56), vocalització de lateral final a propòsit dels articles definits contractats (57), i realitzacions de *-A* àtona final a partir dels mots amb una seqüència *-ament* (58-59).

9. Per exemple: exposició cronològica de les posicions d'Alibèr en els accents gràfics (70-75), qüestions gràfiques en la correspondència entre Mistral i Romanilha (115-116), o mèrits i problemes de la codificació d'Honorat i de la grafia felibrenca (145-146).

La mejor escritura es la escritura alfabética, es decir, la que se ajusta al principio fonémico. [...] Pero el principio fonémico se ve limitado por las restricciones transdialectal, semántica y morfé mica [...]. En algunos casos nos desviamos justificadamente del principio fonémico. Pero otras desviaciones son absurdas [...] y deben, por tanto, ser eliminadas mediante la correspondiente reforma ortográfica.¹⁰

No és el primer cop que Taupiac esmenta Mosterín en els seus treballs, ni tampoc l'única vegada que el fa aparèixer en *L'occitan escrich*.¹¹ Taupiac, com Mosterín, creu que un sistema gràfic és bo si hi ha una relació estreta (seria unívoca si no fos per les *restriccions*) entre un fonema i un signe gràfic: «l'ideal d'una escritura alfabética es d'èsser fonològica, ambe un certan nombre de restriccions justificadas» (153). D'aquí és d'on deriva l'obsessió per obtenir un sistema «ambe lo mens possibles d'excepcions» (110). El resultat és una mena d'exaltació del ronjatisme gràfic (per què *historique* si podem escriure *istorique*?) que no és només aplicada al cas occità (on el grafisme-suport alibertí condueix a un sistema sobretot fonemàtic), sinó que té pretensions universals. Taupiac, doncs, fa cas d'algú que —encara que sigui una autoritat en d'altres camps— ni tan sols és lingüista. Aplica a tot el món unes consideracions que poden ser vàlides en el context occità (la grafia *fonològica* alibertina és un sistema molt millor que la *fonètica* grafia felibrenca: això és evident). No és per tant gaire prudent, ni relativista en un àmbit en que convindria de ser-ho, ja que en els afers de grafia hi ha components simbòlics o connotatius diferents en cada racó de món, i reformes (orto)gràfiques teòricament excel·lents, però realment impracticables. Per altra banda, això de dir que tot sistema gràfic ha de tenir a tot arreu una base fonemàtica no deixa de ser una temeritat (sobretot tenint en compte que, si hi ha algun element que pot prevaler contra els altres, ha de ser l'operativitat social de les tries). Mosterín assegura que «totas las lengas del mond [...] se deurián escriure ambe los meteisses grafèmas» (16). I això, òbviament, és un disbarat. Que han de refusar tots aquells que creguin que les llengües i el seu bagatge no només són simples estris de comunicació. Cal recordar, per cert, que el sistema de l'anglès, tot i ser una «ortografia monsturosament pauc fonològica» (15), genera menys polèmiques que d'altres sistemes que agraden més a Taupiac.

Les restriccions a la *fonològicitat* serien les següents: *la tradicion nacionala occitana* (a la qual es dedica el capítol 4), *l'integracion dins la panlatinitat* (5), *l'unitat occitano-catalana* (6), *la presa en compte del dia-sistèma* (8) i *lo respècte de la nòrma socializada* (9). Encara hi hauria una altra restricció: el *destriament dels monèmas* o restricció semàntica, que no apareix en la llista del quart capítol, però que en rep un de sencer —el setè— enmig dels capítols dedicats a les altres restriccions. Taupiac, doncs, malgrat que atorga universalitat a la *fonològicitat*, fa una llista de restriccions estrictament occitanes. Com s'ha assenyalat, aquestes *restriccions* són en veritat un inventari de criteris aplicables en un procés de codificació, afer en què s'havien fixat abans Teulat¹² i Lamuela, que va reformar la llista del lingüista occità.¹³ Algunes de les *restriccions* de Taupiac, de fet, malgrat que l'etiqueta no sigui la mateixa, coincideixen amb alguns dels criteris de Lamuela. La tradició nacional del lingüista occità és, almenys en part, la *historicitat* del filòleg català.¹⁴ La panllatinitat és *analogia amb*

10. La primera frase d'aquest passatge, a més, encapçala el primer capítol del llibre, tot i que amb un parell de canvis: «La mejor escritura es la escritura alfabética perfecta, es decir la que se ajusta al principio fonémico» (12).

11. No només el cita d'altres vegades (136-137, 137-138, 139), sinó que fins i tot menciona d'altres autors a través de Mosterín (63, 86...).

12. TEULAT, Rogièr (1985): *Uèi l'occitan*. Bedós: Institut d'Estudis Occitans, p. 69-76. I abans als mítics *Quasèrns de Lingüística Occitana*, l'any 1976.

13. LAMUELA, Xavier (1995): «Criteris de codificació i compleció lingüístiques». *Els Marges*, 53, p. 15-30. La llista ha estat recollida per CASTELLANOS, Carles (2000): *Llengua, dialectes i estandardització*. Barcelona: Octaedro, p. 90-92.

14. Cinc dels pilars de la grafia alibertina de Taupiac coincideixen amb les cinc *restriccions*, però el component *etimològic* no forma part de la *tradicion nacionala*, sinó que és el sisè pilar. També és veritat, però, que Taupiac parla del *recors a l'etimologia* gairebé com un mètode per «destriar d'omofòns» (146), la qual cosa fa que es pugui posar aquest sisè pilar al costat del *destriament dels monèmas* del setè capítol.

altres llengües. També ho és la unitat occitanocatalana, que al mateix temps podem relacionar amb la *diasistematicitat* (que correspon a la *presa en compte del dia-sistèma*) i l'*autonomia*, una qüestió omnipresent en Taupiac malgrat que no aparegui formulada com a *restriccion*. El *respècte de la norma socializada* del lomanyol, finalment, correspon a la *difusió* de Lamuela, però també en part a l'*acceptabilitat* (tot és *funcionalitat*, al cap i a la fi).¹⁵ Rogièr Teulat assegura que la recerca de la unitat amb el català no és necessària: «Lo mai simple es de se'n tenir al principi de panlatinitat (ont lo catalan figura)».¹⁶ En part té raó: la coincidència amb d'altres llengües romàniques implica la coincidència amb el català. Però la veritat és que l'occità no té la mateixa relació amb el català —amb qui l'u-neixen llaços molt estrets, tipològics i històrics— que amb qualsevol altra llengua romànica.¹⁷

Ja hem dit que Taupiac s'encarrega d'alguns aspectes problemàtics de la codificació alibertina, i que torna a posar damunt de la taula qüestions que ja havia estudiat en treballs anteriors. L'accentuació dels mots acabats en vocal i *-n* és l'afer a què es dedica més atenció, més de trenta pàgines (67-103). El problema és el següent: que la norma actual no permet de distingir les formes planes de les agudes. Per tant, té la mateixa representació el substantiu *sabon* que la forma verbal —plana— *sabon*,¹⁸ i en canvi hi ha *cantaràn* en el futur, amb un accent que serveix de ben poc. Taupiac proposa de modificar la norma actual, d'acceptar *càntan* al costat de *cantan*, i de suprimir l'accent gràfic en *cantaràn*. Però la solució de Taupiac presenta problemes. D'entrada no coincideix amb «la norma alibertina de 1950 espontàneament corregida pels occitanografes actuals» (99), que escriu *cantan* i *cantaràn*, i que canvia agudes com *manten* en *mantén*. Taupiac assegura que és «tròp complicada» (100), però no ho pot ser gaire si tenim en compte que ell mateix reconeix que és la fórmula més socialitzada. Per altra banda, no és del tot veritat que «Sols quelques grands coneis-seires de la norma alibertina de 1950 aplícan [sic] aquela norma» (98-99). La norma no és inaplicable (ni són pocs els que l'apliquen). Simplement és contradictòria.

Taupiac proposa *aritmíic* o *correligionari* «per de rasons esteticas» (en comptes de *co-religionari* o *a-ritmic*), però també defensa representacions com *entre-senhas* (contra *entresenhas*) per evitar lectures errònies i sonores per sordes (107-108). Fins i tot critica decisions sobre el guionet de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, ja que creu que la normativa catalana és «non-fonologica» (107). També vol ser fonològic l'ús de la dièresi (facultativa segons el CLO) en formes amb [w] sensible com *lingüística*, *bilingüe* o *equacion*, i fins en *quête* o *qüan* en gascó. Però en aquests casos la dièresi és innecessària: no només és poc útil i escassament funcional en bona part de Gascunya, sinó que allunya el gascó dels altres dialectes occitans i del català, al qual no es fa referència en parlar d'aquesta qüestió malgrat que moltes zones catalanes tinguin (gairebé) els mateixos resultats de QUA- i GUA- que moltes zones gascones.

En les antigues seqüències *-ao(r)* que avui són [ɔw], Taupiac proposa d'escriure *-áur*, perquè *á* indiqui la semioberta (113-124): *páur* (per *paur*), *Cáurs* (polèmic nom de lloc carcinol que tant

15. Taupiac insisteix en la importància de la *norma socializada*. En la presentació inicial (*Avertiment*, 9-10), després d'assegurar que Carbona, Martin i Rapin han llegit el llibre abans de ser publicat, assenyalava que «an aprovadas tres causas»: «l'utilizacion de critèris fonologics per desrambulhar lo mai possible la “question ortografica”», «la presa en compte de la realitat sociala» i la «prudència» a l'hora de canviar la norma alibertina. La segona cosa i la tercera, de fet, són *difusió* o *respècte a la norma socializada*.

16. TEULAT, Rogièr (2005): «Encara la grafia». *Lo Convisse*, 51, p. 3.

17. Teulat també discuteix *la norma socializada*. Assegura que «val pas per una lenga minorizada coma la nòstra, ont los que sàbon l'ortografia dins lo detalh son pauc nombroses e sovent adversaris», la qual cosa és massa simplista, ja que menysvalora tots aquells que escriuen habitualment en occità o que poden fer-ho (molts més que els que poden escriure en d'altres llengües minoritzades del continent, per cert). Teulat afirma que la *norma socializada* és «un pretèxte a l'immobilisme», però Taupiac ja avisa que no implica una «petrificacion totala de la norma» (61). De fet, Teulat mateix, en establir els criteris per a la selecció de formes referencials, parlava de la preferència per «la forma majoritària de l'usatge escrich o parlat dels renaissentistas», cosa que no s'allunya gaire de la *norma socializada* de què parla Taupiac.

18. Justament aquest és l'exemple usat més vegades per Taupiac, i no només en aquest treball.

Alibèrt com el CLO grafien *Caors*), *Váur*, *áulha* (mot gascó, *aulha*), o fins i tot *mocháur* per *mochaor* en zones septentrionals amb caiguda d'aproximant intervocàlica i palatalització de l'antiga consonant velar. La proposta de Taupiac és una mateixa representació gràfica per a una sèrie de mots amb el mateix fet fonètic. I això té mèrit, però també presenta uns quants inconvenients. La representació *áu* no només no és regular des d'un punt de vista evolutiu, sinó que és una clara desviació del protosistema. També atempta contra el diasistema, ja que —per exemple— *mocháur* s'allunya de la forma meridional *mocador*, cosa que no hagués passat amb *mochaor*. De fet, Taupiac potser vol crear innecessàriament una nova norma. D'entrada la distància de la seqüència gràfica *-aor* a la realització [ɔw], no és exagerada. No és, per tant, com diria l'autor, en *wasistdas* que es pronuncia com *fenestron*. En totes les llengües romàniques —Taupiac ho sap— hi ha discrepàncies molt més marcades entre la representació gràfica i la realització oral. Si la llengua no patís les conseqüències d'una situació de minorització i no se sobrevaloreessin qüestions lingüístiques minúscules, l'episodi potser fins i tot passaria desapercbut.

Taupiac creu que la representació *paur*, amb la mateixa seqüència que *pauc* (que té [aw]), és una mena de retorn a les convencions de 1935, que no distingien el so vocàlic tònic de *fèsta* del de *cresta* (123). Però la veritat és que no es poden comparar els pocs casos amb *áu* i la munió d'oposicions entre semiobertes i (semi)tancades, amb un llarg inventari de parells mínims. Tinguem en compte que la majoria dels mots problemàtics que aporta Taupiac, a més, són topònims o formes molt marcades geogràficament, cosa que fa que la seua proposta sigui poc rendible. La rendibilitat seria (és) encara més reduïda en algunes zones gascones on avui només usarien (i usen, de fet) *á* en *páur*, i mantindrien (i inútilment mantenen) una norma gràfica per a un sol mot. El cas de *Bòu*, per altra banda, en el qual Taupiac ja segueix un criteri estrictament fonètic perquè és un topònim de la Catalunya del Nord i no pas occità, il·lustra perfectament el poc servei que fa la seqüència *áu*. Taupiac diu que «nos podèm acontentar d'occitanizar la forma catalana *Bou* en *Bòu*» (119), perquè troba *Bou* en la GEC. Però en aquella localitat no és gens estranya la representació *Baó*, que no evita que la gent pronunciï [ˈbɔw] en català. La representació occitana diasistemàtica i fidel a la tradició seria *Baon*, amb una seqüència gràfica com la de *Caors*.¹⁹

En la representació de [w] intervocàlic gascó provinent de -B- i -V-, com en d'altres qüestions, Taupiac ha mantingut la seua posició durant dècades. En les pàgines de *L'occitan escrich* (125-129) es pot llegir gairebé el mateix —ampliat— que en obres anteriors com *Normalisacion grafica e normalisacion lingüística*.²⁰ Taupiac creu que en els parlars gascons que tenen [w] i no [β] com a resultat de -B- i -V-, la representació de [w] no ha de ser -v- (teòricament englobant) sinó -u-, perquè cal evitar problemes de lectura, i —sobretot— perquè en posició intervocàlica «/b/ ~ /w/ es una oposicion fonologica fòrta [...] ilustrada per un grand nombre de parells minimal» (127). Taupiac, doncs, exporta a totes les zones gascones que tenen [w] (< -B-, -V-) una de les llicències fonetitzants de les normes ortogràfiques araneses,²¹ en la redacció de les quals va participar. A la Vall d'Aran s'escriu *auer* a Vielha, però *aver* a Salardú, a pocs quilòmetres de distància. I Taupiac sembla que vol que es repetixin situacions similars (més representacions diferents dels mateixos mots en espais reduïts) en d'altres zones de Gascunya, on aquells que escriuen en occità ja usen habitualment -v- per grafiar [w] (*aver* pot ser [aˈwe], doncs). La proposta de Taupiac, per tant, no només és innecessària, sinó que és un pas enrere. No té en compte el diasistema ni la historicitat de -v-. Aquesta vegada, a més, el ribot fonemàtic no ha acabat de funcionar adequadament. Els «parells minimal» que aporta Taupiac, no són realment parells mínims: no hi ha oposicions entre mots, sinó una barreja de mots i sintagmes (127).

19. En el cas de la vila carcinola, per cert, Taupiac admet que «En tota rigor etimologica, calriá escriure *Cáurç*» (118), però escriu *Caurs* malgrat que usa *Gerç* i no pas *Gers*.

20. TAUPIAC, Jacme (1984): *Normalisacion grafica e normalisacion lingüística*. Magalàs: Institut d'Estudis Occitans, p. 36-38.

21. COMISSIÓ entar estudi dera normatiua lingüística [sic] aranesa (1982): *Nòrmes ortogràfiques* [sic] *der aranés. Tèxt provisional* [sic]. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

En el segon bloc i en el quart es vulgaritzen qüestions de grafia típiques de l'alibertinisme i del postalibertinisme (l'oposició *-isar/-izar*, 27; *cambiar* per *canviar*, 41; *conte*, *compte*, *comte*, 51; *-s* per *-z*- intervocàlica, 64; *coissi* i *consí*, 64; *país* per *païis*, 65; *-a* per *-A*, i *o* per *O* tancada, 146; dígrafs típicament occitans, 147; *aquò*, recurrent en Taupiac, 148; *sh* i no *x* en gascò, 160;²² decisions del CLO de 1997, 149-153), però també hi ha algunes propostes que —un cop més— ja havien fet acte de presència en d'altres treballs de Jacme Taupiac. Es comenta de manera breu, per exemple, una qüestió estudiada gairebé monogràficament a *L'occitan modèrne*: l'ús de *-e* de suport en determinades formes amb un grup consonàntic final (29; a propòsit de la preposició *amb(e)* a 147). Es parla també de *dimarts* en comptes de *dimars* (44-46), o bé de «l'avesinament occitano-catalan» en la grafització del fonema /s/ (41-44), un altre tema controvertit en què fins ara s'ha anat aplicant irregularment un criteri etimològic, i en què Taupiac no proposa el mateix que el CLO. El lingüista lomanyol, doncs, torna a defensar representacions diferents de les normatives que sovint no són les solucions més socialitzades, i que presenten alguns problemes. La unitat amb el català en la representació de /s/ no és cap barbaritat, però topa amb la socialització d'algunes representacions (com *dança* o *tròç*, per exemple: intocables).²³ Podem dir una cosa semblant de *dimarts*, grafització sòlida i diasistemàtica, que xoca amb un *dimars* quasi omnipresent.²⁴ I també de la forma *escriptura* per *escritura*, que s'estudia després del setzè capítol (169-170). Potser per evitar les polèmiques, Taupiac proposa habitualment solucions dobles: una «nòrma soplà [...] ambe una grafia recomandada e una grafia tolerada», per «respectar totas las "sensibilitats graficas"» (149). Per legitimar o exemplificar algunes tries o posicions, però també com a probable mecanisme d'autodefensa, dóna llistats d'autoritats: escriptors o investigadors occitans que aproven alguns dels fonaments del volum (10), que usen sistemes d'accentuació gràfica diferents de l'oficial (84-85, 87-93), que accepten el sistema d'accentuació del lingüista lomanyol (103), o que escriuen *páur* (123) o *escriptura* (169-170). El problema d'aquest mètode —que tampoc no és el primer cop que és utilitzat per Taupiac— és que contribueix a situar la iniciativa individual per damunt de la normativa oficial (té vocació de ser-ho, almenys), cosa que no pot ser gaire positiva en un context de minorització.²⁵

Malgrat que Taupiac aporta dades abundants d'una bona colla de processos de codificació, es troben a faltar algunes referències pertinents. En el cinquè capítol (35-38), en parlar de la integració gràfica en la Romània, hagués estat interessant de citar certes notacions de l'àmbit aragonès (*zielo*, *baca*) o del sard (l'ús de *k*). També hagués valgut la pena de citar Kloss en parlar d'elaboracions divergents de llengües, com les del castellà i el portuguès (al sisè capítol). En occità, a més, si apareix el *diasistèma* (172), cal esmentar l'article de Bec de 1972 als *Annales* de l'IEO²⁶ abans que no pas el *Manuel pratique d'occitan moderne*, de 1973.

El maniqueisme és habitual, potser perquè es vol ser didàctic: etimologia contra fonètica, fonologia contra etimologia, anglès i francès contra turc i finès, sistema gràfic francès contra sistema gràfic occità, acadèmia francesa contra acadèmia espanyola, Mosterín contra Jurlaud... El registre és alguna vegada exageradament col·loquial: en la «immensa cagada» en parlar de la lingüística

22. Tot i que no els esmenta, Taupiac segurament pensa en aquell reduït i estrambòtic nucli de secessionistes gascons que intenten de recuperar *x* per representar les fricatives prepalatals sordes.

23. La *preconizació* del CLO de l'any 2000 consistia a mantenir el criteri etimològic d'Alibèrt en la distribució de *s/ss* i *c/ç*, però també a acceptar excepcions socialitzades. Per tant, la tria occitana no només no coincideix amb la catalana, sinó que tampoc no és útil en les zones on hi ha descendents de Ce,i i de TY que no són [s]. No hi ha etimologia-diasistemàticitat ni coincidència amb el català.

24. El CLO només admetia *dimarts* com a variant *dimars*. Més que no pas per «unitat occitano-catalana», per cert, caldria escriure *dimars* per diasistemàticitat. Per tant, el nom del segon dia de la setmana hauria d'haver aparegut en el vuitè capítol.

25. Taupiac, de fet, no usa les convencions normatives mentre exposa les seues propostes, sinó que aplica sistemàticament les seues tries personals (sistema d'accentuació, *-e* de suport, dièresis on no caldria...).

26. BEC, Pèire (1972): «Per una dinàmica novèla de la lenga de referència. Dialectalitat de basa e diasistèma occitan». *Annales de l'Institut d'Etudes Occitanes*. 4ème Série, II, n. 6, p. 39-61.

marxista (17-18), en l'aplicació de «francimand» a Edmont (114) o en la definició de Jurlaud (un «perill public», 141). Malgrat l'autocentrament de Taupiac, hi ha alguns símptomes de francodpendència (i no parlem del capítol anomenat *Sèm en França*): apareix algun cop el francitanisme (28); hi ha una submissió a la norma gràfica francesa malgrat les desobediències envers la norma occitana de què hem parlat (69); i, tot i la traducció a l'occità de les citacions, de tant en tant es donen equivalències franceses de formes o frases occitanes en comptes d'infiniutius —en les formes verbals—, breus definicions o traduccions en qualsevol altra llengua (76-79, 79-80). Per una altra banda, els noms propis sense tradició occitana són adaptats de manera irregular. Hi ha *Trobetzcòi* i *Shomsqui*, però les adaptacions —innecessàries, la majoria— són intermitents, perquè apareixen *Bloomfield* (i no *Blomfil* o *Blómfil*, posem), *Hjemslev* o *Lyssenko* (curiosament a poca distància de *Vanilòf*, amb accent alibertí). Per tant, el problema onomàstic va més enllà de les duplicitats nominals (versió francesa i versió autòctona de la mateixa denominació) típiques de bona part de l'occitanisme hexagonal, que també són presents en aquest treball.²⁷

Més minúcies. Hi ha alguns errors tipogràfics²⁸ o alguns problemes en els espaiats,²⁹ però sobretot en la bibliografia. Hi ha obres citades en el cos del llibre que no reapareixen en la relació final.³⁰ En alguns treballs apareix fins i tot l'adreça de l'editorial (Mosterín i Moulis, 184), però no pas en d'altres. En citar el DCVB, s'assenyalen Sanchis Guarner i Anna Moll al mateix nivell que Alcover i Francesc de Borja Moll. En el diccionari d'Alibèrt «1955» deu voler ser 1966. La darretera gramàtica de Fabra és de 1966, cosa que pot ser un error tipogràfic (1966 en comptes de 1956) o una tercera edició (valdria la pena d'indicar-ho, llavors). El DECat avui ja té deu volums, i no és citat sempre de la mateixa manera, perquè en uns llocs és «*Diccionari etimològic*» (169) i en d'altres «*Diccionari etimològic de la llengua catalana*» (120), però en la bibliografia final també és *complementari*. Valdria la pena d'indicar l'edició de la GEC, «1969-2001». S'oblida el volum del treball de Millet (140). Es diu que l'obra de Lafont *L'Ortografia Occitana* (182) és de 1971, però hi consta l'any 1972 malgrat que la data d'impressió sigui —ara sí— l'any 1971. Per altra banda, Taupiac usa l'ALF —l'acompanya sovint— en casos en què seria millor d'utilitzar d'altres atles més actuals i detallats: per als noms gascons de l'ovella, caldria haver consultat l'ALG (412).

La població gascona no ha de ser «Lembeia» (120), sinó *L'Enveja* (ni tan sols és acceptable *Lenveja*, proposat per Grosclaude). És curiosa la tendència etimologista en *Erau* (122; en algun altre treball Taupiac escrivia *Eraut*), ja que és una mostra d'erudició que xoca amb *Erau*, molt socialitzat. La data del naixement efectiu de la Secció Filològica, més que no pas 1907 (163), és 1911. Les Homilies d'Organyà —és cosa sabuda— ja no són «lo tèxte catalan mai ancian» (169). La presència del català és irregular en la secció dedicada als símbols de l'AFI. Tot el català no té la famosa vocal neutra (ni la fricativa prepalatal sorda és exclusivament gascona, per cert). I, tenint en compte la formació de Taupiac, almenys les citacions d'autors peninsulars podien aparèixer en versió original en comptes de fer-ho en francès.

La majoria de les imperfeccions de *L'occitan escrich* són coses insignificants, que no tenen res a veure amb els continguts del volum, les virtuts del qual no són pas poques. Per començar,

27. Per exemple: «Joan Seguí (en francès “Jean Séguy”)» (14; i coses semblants: 21, 114). Però la duplicitat nominal és irregular, també: «Pèire Bèc» (i no *Bec*, per cert) és «Pierre Bec» (87), per exemple, però «Andrieu Lagarda» no és *André Lagarde*, i «Loís Alibèrt» no és *Louis Alibert* (87).

28. Per exemple: «traba[]h» (9), «Alarcos L[]orach» (21), «èrrra» (24), manca de [z] en la transcripció del mot *épizootie* (69), «ca[n]taràn» (82), «bilíngüe[,] guerreiro» (109), «A[.]L.F.» (113), «lingüist[i]ca» (149), «“Soi tot soll”» (155), «assener [(]sense cap d'accent)» (156), «fermament» per «fermament» (160), «Escriuviu» (179), «CARDÀ» per «CERDÀ» (180), «Marti[n]et», «d[i]alectes» (183).

29. Per exemple, 78: desmembrament de la forma *Evangèli*.

30. Per exemple: Alarcos Llorach, 24; Seguin, 26; Ruaix, 68; Sauzet i Ubaud, 86; Castellana i Calvino, 113; la *Grammaire* de Ronjat, 138 i d'altres llocs; Mathieu, 118; Gruay, 133; Dufaud, Pons, 121; Firmin-Didot, 136; fins i tot Taupiac mateix, 145. Algunes d'aquestes obres que no apareixen en la bibliografia final són articles, però no pas d'altres.

hi ha un desplegament important de bibliografia, no només centrada en l'hexàgon, sinó també catalana —la qual cosa no és corrent a Occitània, dissortadament—⁷¹ i fins i tot espanyola. Amb *L'occitan escrich* Taupiac no només demostra que és infatigable, sinó que també conserva nombroses qualitats científiques i uns coneixements molt amplis sobre una bona colla de processos de codificació.

El compromís de Jacme Taupiac amb la llengua occitana no consisteix només a veure-la com un objecte d'estudi immòbil, sinó com una realitat viva. Heus aquí la gran virtut d'aquest lingüista nascut a Gimat. Els seus esforços —es dedica exclusivament als treballs de lingüística occitana d'ençà que en va fer seixanta— no van dirigits únicament a obtenir uns coneixements erudits. Taupiac no practica mai l'isolament intel·lectual, ni s'oblida dels problemes socials que envolten la llengua occitana, sinó que és plenament conscient que les seues propostes han de servir per fer possible que l'occità recuperi l'espai que ha perdut en els darrers cent anys. Es pot estar d'acord amb les seues propostes o no fer-ho, doncs. Es pot estar d'acord amb alguns dels seus raonaments però no pas amb d'altres. Es pot pensar que hi ha algunes qüestions formals d'aquest treball que es podrien millorar. Però ningú no pot dubtar de la feina que ha dut a terme Jacme Taupiac durant tots aquests anys, ni tampoc de l'alt nivell lingüístic de les seues obres. Podem pensar que algunes de les seues reformes no són practicables, però els arguments presents en *L'occitan escrich* o en qualsevol altre dels seus treballs, acostumen de ser assenyats. Taupiac és fidel a unes posicions. Aporta reflexions d'una gran lucidesa. Remou les consciències. Potser per tot això és una de les veus més qualificades en el camp de la codificació de l'occità. Tornem-hi, doncs: hom pot estar d'acord amb els seus arguments o no fer-ho. Però hi ha una cosa inqüestionable: l'occità necessita més *taupiacs*.